

ZALECENIA KOMISJI HELSIŃSKIEJ (HELCOM) nr 27-28/2

przyjęte 8 lipca 2006 r.
w związku z art. 20, § 1 b) *Konwencji Helsińskiej*

OCHRONA FOK NA OBSZARZE MORZA BAŁTYCKIEGO

KOMISJA

STWIERDZAJĄC, że trzy gatunki fok (foka szara *Halichoerus grypus*, foka obrączkowana /nerpa/ *Phoca hispida botanica*, oraz foka pospolita *Phoca vitulina*) stanowią istotne, niepowtarzalne i cenne składniki ekosystemu Morza Bałtyckiego, oraz że ich przetrwanie i dobro są nierozzerwalnie związane z jakością środowiska Morza Bałtyckiego i od niego zależą,

UZNAJĄC zatem, że foki Morza Bałtyckiego są istotnym elementem wspólnego dziedzictwa naturalnego Regionu Morza Bałtyckiego, oraz że za dalsze istnienie i pomyślny rozwój populacji fok, a w ślad za tym jakość ich siedliska odpowiadają Umawiające się Strony *Konwencji helsińskiej* (por art. 15);

BĘDĄC ŚWIADOMA, że w latach 1970. i 1980. populacja wszystkich gatunków fok w Morzu Bałtyckim były alarmująco niska,

BĘDĄC TAKŻE ŚWIADOMA, że jakkolwiek tendencja spadkowa populacji fok oprócz nerp w Zatoce Fińskiej i Zatoce Ryskiej, została odwrócona, to populacja fok w Morzu Bałtyckim z wyjątkiem fok pospolitych w cieśninie Kattegat jest mniejsza niż poziom populacji teoretycznie obliczony w porównaniu z początkiem XX w., i że poziomy obecnej pojemności środowiska nie są znane,

A PONADTO BĘDĄC ŚWIADOMA udokumentowanych różnic regionalnych dotyczących stanu populacji fok bałtyckich, oraz tego, iż krajowe plany działania¹ są instrumentem przydatnym do uregulowania różnic regionalnych dotyczących statusu populacji fok oraz priorytetów rządowych na obszarze Morza Bałtyckiego,

POSTĘPUJĄC ZGODNIE Z DYREKTYWĄ SIEDLISKOWĄ Unii Europejskiej, która określa niżej podane warunki istnienia sprzyjającego stanu ochrony gatunków, tj.

- gatunek sam utrzymuje się w długiej perspektywie czasu jako trwałe składnik swych naturalnych siedlisk,
 - naturalny zasięg gatunków nie zmniejsza się, ani prawdopodobnie nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości,
- oraz
- istnieje i prawdopodobnie będzie istnieć w przyszłości siedlisko wystarczająco duże, aby utrzymać populacje swych gatunków przez dłuższy czas;

¹ Słowo „działanie” [„management”] oznacza decyzje o charakterze prawnym podejmowane z uwagi na ochronę gatunków fok i ich siedlisk. Dotyczy to m.in. decyzji podejmowanych w celu ochrony gatunków przed połowami, ustalania kwot połowowych, ograniczenia przyłowów, wstrzymania zakłócania spokoju w najważniejszych siedliskach, ochrony i odtworzenia najważniejszych siedlisk oraz zapobiegania odprowadzaniu substancji szkodliwych z uwagi na poprawę jakości siedlisk fok.

UZNAJĄC, że podczas Warsztatów Ekspertów ds. Fok Komisji Helsińskiej, Międzynarodowej Rady Badania Morza oraz Unii Europejskiej, które odbyły się w Sztokholmie w dniach od 6 do 8 września 2005 r. zaproponowano zespół **ogólnych zasad działania** na rzecz fok, dotyczących całego obszaru Morza Bałtyckiego, oraz że zasady te przewidują opracowanie krajowych planów działania na podstawie czynników subregionalnych lub krajowych,

ZAUWAŻAJĄC, że poniższa propozycja **ogólnych zasad działania**, wg których populacja fok jest powiązana z ekosystemem Morza Bałtyckiego poprzez:

- rozmiar populacji (długotrwałym celem jest umożliwienie odtworzenia populacji fok do poziomu pojemności środowiska)
- rozmieszczenie (długotrwałym celem jest umożliwienie hodowli fok w celu rozszerzenia hodowli na wszystkie regiony Bałtyku) oraz
- stan zdrowotny (długotrwałym celem jest osiągnięcie stanu zdrowotnego, który zapewni stałe bytowanie populacji),

ZAUWAŻAJĄC PONADTO, że **szczegółowe poziomy referencyjne** stanowią integralną część tych zasad, a w odniesieniu do rozmiaru populacji, poziomy te określa się jako:

- **docelowy poziom referencyjny**, tj. poziom, na którym wskaźnik wzrostu stabilizuje się i populacja asymptotycznie osiąga poziom aktualnej pojemności środowiska (np. 0,8 K),
- **graniczny poziom referencyjny** (poziom biologicznie bezpieczny), tj. minimalny poziom populacji zdolnej do przeżycia, który określa się w odniesieniu do poszczególnych jednostek działania,
- **poziom ochronny**, gdy rozrodność populacji osiągnęła poziom maksymalny²

ZAUWAŻAJĄC RÓWNIEŻ, że podczas Warsztatów Ekspertów ds. Fok Komisji Helsińskiej, Międzynarodowej Rady Badania Morza i Unii Europejskiej określono i uzgodniono następujące **jednostki działania** w odniesieniu do populacji fok Morza Bałtyckiego:

- 1) foki pospolite w regionie Kalmarsund (Szwecja)
- 2) foki pospolite zamieszkujące południowo-zachodni rejon Bałtyku (Dania, Niemcy, Polska, Szwecja)
- 3) foki obrączkowane w Zatoce Botnickiej (Finlandia, Szwecja),
- 4) foki obrączkowane w rejonie Archipelagu Południowo-Zachodniego, Zatoki Fińskiej i Zatoki Ryskiej (Finlandia, Estonia, Łotwa i Rosja),
- 5) foki szare w Morzu Bałtyckim (wszystkie Umawiające się Strony *Konwencji Helsińskiej*),

ZALECA UMAWIAJĄCYM SIĘ STRONOM KONWENCJI HELSIŃSKIEJ:

- 1) stosowanie wyżej określonych ogólnych zasad działania i jednostek działania oraz zgodnie z tymi zasadami opracowanie i wdrożenie krajowych planów działania³
 - w odniesieniu do populacji mieszczących się pomiędzy granicznym poziomem referencyjnym (poziom biologicznie bezpieczny) a poziomem

² pomiędzy 50% a 80% współczynnika K, prawdopodobnie a dolnej strefie tego zakresu.

³ krajowe plany działania będą również odpowiednim instrumentem do uwzględniania wyjątków od ogólnych zasad działania w określonych celach naukowych, dla dobra zwierząt oraz w celu eliminacji jednostek trudniących się bezprawnym zabijaniem przyłowionych lub hodowanych ryb.

ochronnym, zezwolenia na zabijanie zwierząt ze względu na potrzeby człowieka można wydawać jedynie wówczas, gdy zaobserwowano, że wskaźnik wzrostu populacji w długim okresie czasu utrzymuje się na znacząco dodatnim poziomie, a w przypadku wydania zezwolenia należy zatroszczyć się o to, by długotrwały dodatni wskaźnik nie został zakłócony;

- w odniesieniu do populacji mieszczących się pomiędzy poziomem ochronnym a docelowym poziomem referencyjnym, a także populacji powyżej docelowego poziomu referencyjnego, zezwolenia na zabijanie zwierząt ze względu na potrzeby człowieka można wydawać pod warunkiem, że nie będzie to stanowić zagrożenia dla dalekosiężnych celów ogólnych zasad działania;
- 2) w odniesieniu do wszystkich populacji przyjęcie skutecznych środków działania na rzecz zapobiegania nielegalnemu zabijaniu, a także w celu ograniczenia przypadkowych przyłówów do minimalnego poziomu – jeżeli to możliwe – bliskiego zera;
- 3) utworzenie grupy ekspertów Komisji Helsińskiej, której zadaniem będzie:
- opracowanie i koordynacja programów monitorowania i oceny struktury, wielkości i wzrostu populacji, odtwarzania i rozmieszczenia hodowli, obciążenia zanieczyszczeniami i stanu zdrowotności, łowisk i przyłówów oraz oceny wyników,
 - zdefiniowanie i określenie ilościowe podobnych poziomów referencyjnych w odniesieniu do rozmieszczenia fok i stanu zdrowotności,
 - pomoc w harmonizacji krajowych planów działania na rzecz opisanych powyżej ponadgranicznych jednostek działania na rzecz fok w Morzu Bałtyckim,
 - sporządzenie projektu zaleceń Komisji Helsińskiej w sprawie wyłączeń z ogólnych zasad działania⁴
 - rozważenie szczegółowego rocznego dokumentu referencyjnego do przyjęcia na zebraniu HELCOM HABITAT,
 - składanie rocznych sprawozdań do HELCOM HABITAT;
- 4) realizowanie odnośnych i wskazanych powyżej programów monitorowania;
- 5) współpraca z grupą ekspertów HELCOM ds. fok w celu określenia i ustanowienia sieci obszarów ochronnych aktualnych i potencjalnych siedlisk fok na obszarze Morza Bałtyckiego (por. *Dyrektywa Siedliskowa UE, Załącznik II*), a także podjęcie wysiłków na rzecz harmonizacji przepisów prawnych i monitorowania ww. obszarów ochronnych;

⁴ Umawiające się Strony *Konwencji Helsińskiej* będące jednocześnie Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej powinny uznać zobowiązania określone w Załączniku VI (Zabronione metody i środki chwytania i zabijania oraz środki transportu) Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa siedliskowa)

- 6) opracowanie i w miarę możliwości stosowanie wobec fok nieśmiercionośnych środków zmniejszających przyłowy i niszczenie sprzętu rybackiego, a także wspieranie i koordynowanie rozwoju skutecznych środków ww. rodzaju;

ZACHĘCA Umawiające się Strony, by w miarę możliwości finansowały rozwój i stosowanie środków ograniczających przyłowy, w tym – rozwój i stosowanie alternatywnego sprzętu rybackiego i metod połowów oraz rekompensowały straty w połowach i sprzęcie rybackim;

ZACHĘCA Międzynarodową Radę Badania Morza do udziału w pracach grupy ekspertów HELCOM ds. fok;

ZALECA HELCOM, by za 5 lat dokonała oceny skuteczności niniejszych zaleceń w odniesieniu do ochrony fok na obszarze Morza Bałtyckiego oraz rozważyła, czy potrzebne będzie wprowadzenie zmian do tych zaleceń;

I NA KONIEC ZALECA, by rządy i Umawiające się Strony *Konwencji Helsińskiej* przestrzegały artykułu 16(1) konwencji oraz składały sprawozdania ws. wdrożenia niniejszych zaleceń zgodnie ze *Strategią monitorowania i oceny* HELCOM.